

Uit de vereniging:

Blz. 2	Sjtrakkes
Blz. 2	In memoriam Nic Douben
Blz. 3	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS
Blz. 4	Viering 40 jaar MHVS
Blz. 4	Schenkingen

Overige artikelen:

Blz. 4	Kroniek van Swalmen, oktober, november en december 2020
Blz. 6	Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (5)
Blz. 6	Time is money, de allerlaatste parlevinker
Blz. 7	Bijzondere schenking: keramische bokaal van St. Joris
Blz. 9	De mystieke oorspong van de uitdrukking 'Emes de worm zaegene'
Blz. 10	Flora en Fauna (29) De Vink
Blz. 11	Ouder- en jeugdbrigadiers Swalmen van onschatbare waarde
Blz. 14	De Passerhof aan de Aalsbeek in Belfeld
Blz. 17	Matthias Wolfers bij Belfet bij Venlo
Blz. 17	Uit de oude doos
Blz. 19	Eine reus geveld in 't brook in Wielder
Blz. 20	Zo was het

Foto's aangeleverd door:

Familie Douben	blz. 2
Hans Simons	blz. 4, 5, 10
Archief fam. van Hooren	blz. 7
Thijs op den Camp	blz. 7
Delher kranten archief	blz. 8, 15
Archief MHVS	blz. 8, 12, 13, 18
Angelina Anti -Dijcks	blz. 12
Archief brigadiers	blz. 13
Wim van Diepen	blz. 16
Wim Hoezen	blz. 17
Els Janssen-van Avesaath	blz. 19
Theo Derks	blz. 4, 20
Archief HVMS	blz. 20

Sjtrakkes

Wie geweun woor 't ootj, mekaar aan te rake
aeve 'ne knoevel, 'ne erm óm dich haer
womit se emes leets veule
ich zeen dich alzelaeve gaer.

Mer opèns waerde alles anders
henj sjódde, sjouwerklopjes, verleje tied
't is 'n get kale, ermotige bedeuning
't werme kóntak zin v'r aevel neet kwiet.

Ómerme kènne v'r ós mit de ouge
wermte zit in 'n präötje, 'n loesterend oor
'n kaertje of breef bie de pos is geweldig
't internetverkeer geit gans geweun door.

V'r mótte 't dök höbbe van wäörd en gebare
de res kènne v'r mesjien in 'n soort vastetrummelke
van binne vashaje en toet sjtrakkes beware.

Sjtrakkes kump, bön mer neet bang
al doert van te veure 't wachte ouch get lang...

Uit '100 Daag Drök' van Lisa Naus
www.lisanaus.nl

Uit de verenigingen:

In memoriam Nic Douben

Twan Ernst

Op 10 november 2020 overleed te Eindhoven oud-Belfeldenaar Nic Douben. Behalve dat hij in Nederland bekend is geworden door zijn deskundigheid op het gebied van economie is hij voor onze lokale geschiedschrijving eveneens zeer verdienstelijk geweest. Niet voor niets was hij daarom in

1998, bij de uitreiking van jaarboek 17 van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, de eregast die het eerste exemplaar in ontvangst mocht nemen.

Geboren in Belfeld op 2 juni 1939 werd hij al midden jaren vijftig van de 20e eeuw correspondent voor de 'Tegelse courant', waarin hij onder andere verslag deed van de Belfeldse gemeentepolitiek. Niet veel later kreeg hij de gelegenheid om in het Belfeldse gemeentearchief – of, zoals hij zelf eens schreef 'wat daarvoor doorging' – te duiken. Dit resulteerde jaren later in stukjes voor de Tegelse courant onder het kopje 'Belfeld's historie in vogelvlucht'. Feitelijk zijn het de eerste serieuze aanzetten voor een geschiedschrijving over Belfeld. Achteraf kunnen we constateren dat Nic Douben daarbij blijkbaar gebruik kon maken van een aantal archiefstukken die thans niet meer voorhanden zijn, waarmee de waarde van zijn bijdragen alleen maar is toegenomen.

Bij deze Belfeldse activiteiten bleef het voorlopig want zijn studie economie nam steeds meer tijd in beslag. Eind 1963 vertrok hij definitief uit Belfeld. Na zijn studie economie aan de Universiteit van Tilburg (1963) werd Nic Douben medewerker bij het Centraal Planbureau in Den Haag. Vervolgens werkte en promoveerde hij aan de Universiteit van Tilburg, waar hij in 1967 promoveerde op het proefschrift 'Afwenteling van de vennootschapsbelasting'. In 1971 werd hij benoemd tot hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Van 1975 tot 1984 bekleedde hij een hoogleraarschap aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (de huidige Radboud Universiteit) en was daarna tot 2002 als hoogleraar verbonden aan de TU in Eindhoven. Van 1980 tot 1988 was hij lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Hij bekleedde voorts bestuurlijke functies bij een aantal ondernemingen. Na zijn emeritaat in 2002 bleef hij op economisch gebied actief door verschillende publicaties met betrekking tot dit onderwerp te schrijven.

Hoewel ver van huis bleef zijn hart altijd voor Belfeld kloppen. Niet alleen volgde hij als lid de verichtingen van de heemkundevereniging, hij keerde ook daadwerkelijk terug naar zijn 'roots'. In 2017 verscheen van zijn hand namelijk het boekje 'Belfeldse streken' waarin hij (jeugd)herinneringen ophaalde aan het Belfeld in de vijftiger jaren van de vorige eeuw. In de publicatie staan beschrijvingen van evenementen in het Maasdorp, zoals de paardenkeuring, de dorpsrevue, de Maalbeker kermis en de wielerronde. Deze stukjes werden aangevuld met verzonden verhalen die op een Belfelds historisch onderwerp betrekking hebben.

Bij deze ene uitgave bleef het niet, want anderhalf jaar na 'Belfeldse Streken' verscheen eind 2018 zijn tweede boek 'Belfelds historie in vogelvlucht'. Feitelijk een bewerking van zijn eerder in de Tegelse courant verschenen bijdragen. Wie één en ander wil nalezen kan beide boeken nog altijd bestellen via Boekscout.nl.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen 2021

mei/juni 2021	Jaarvergadering MHVS
mei	Hemelvaartsdagfietstocht (gezamenlijke activiteit)
juni	Open Tuinen kasteel Hillenraad (gezamenlijke activiteit)
oktober	40-jarig bestaan MHVS
oktober	Nacht-van-de-Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast, afhankelijk van de huidige en dan geldende richtlijnen van de overheid inzake Corona (COVID-19). Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties op <http://www.facebook.com/mhvs.Swalmen> en [Puiklokaal.nl](http://www.Puiklokaal.nl). Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op <http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>.

Voor actuele meldingen over deze activiteiten volg onze agenda. Berichtgeving over aanstaande activiteiten worden ook bekend gemaakt via de digitale nieuwsbrief 'De Kleine Zeumer.' Aanmelding daarvoor kan door een mail te sturen aan twanernst@ziggo.nl.

Viering 40 jaar MHVS: 1980 – 2020

Het bestuur van de MHVS was voornemens het 40-jarig bestaan met haar leden en oudleden feestelijk te vieren in 2020. Het Coronavirus belette dit, wij konden ook ons verenigingslokaal niet open houden voor onze leden en belangstellenden.

Intussen zijn de leden van de Geschiedenisgroep en Redactie al bezig met het uitzoeken van foto's en artikelen over de acties en activiteiten van de MHVS in de afgelopen 40 jaar. Dit als voorbereiding voor het jubileumfeest dat we in oktober a.s. hopen te kunnen vieren.

In de volgende Biejeingezeumerd zullen we hierover meer berichten.

Schenkeningen aan de MHVS

- Van de firma Strabag kregen we een authentieke Swalmer putdeksel met opschrift P. KONINGS SWALMEN. Deze lag voor de reconstructiewerkzaamheden in de Pr. Marijkestraat.
- Kistje geschonken door Fred Ruyten (92 jaar). Hij bracht het kistje mee uit Indië waar hij als dienstplichtig soldaat verbleef van 3 augustus 1949 tot november 1950. Op 25 november keerde hij met nog 4 andere Swalmenaren als laatste dienstplichtige uit Indië naar Boutestraat 32 in Swalmen terug. Tevens een door hem getekende 'Zwamer kelender' uit 1985.
- Katholieke Illustratie 1926/92. Schenking van Marij Gubbels.
- Van Jos Alers hebben we ontvangen een boek: Veiling-347-Auction, 16+17 april 2015, lijst van opbrengsten, Schulman bv en een boek: Vliegveld Venlo deel I en II, met een kroniek van de luchtoorlog in Zuid-Nederland 1941-1944.
- Dhr. H. Janssen uit Ool schonk onze vereniging een 4 minuten durende film uit 1979 van het schaatsen op kasteel Hillenraad.

Kroniek van Swalmen, oktober, november, december

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Oktober

Het meest opmerkelijke kersthuis in Swalmen is dat van Bruno en Riny van Brunschot aan de Prinses Margrietstraat. Al twee maanden vóór Kerstmis staat in ieder vertrek minimaal één kerstboom, aangevuld met alle mogelijke

authentieke kerstspullen. Ook buiten valt hun huis onmiddellijk op.

Omdat vanwege corona nog steeds geen evenementen voor groepen mogelijk zijn, is er dit jaar geen 'Swalmen uit de Kunst' expositie en vervalt de traditionele nacht-van-de-nachtwandeling.

November

Ook is er deze maand geen uitroepen van een nieuwe mulder en ook geen winnaar van de Swalmer Liedjesavond.

Swalmenaar Sjra Puts krijgt voortaan elke week ruimte in VIA voor zijn column 'In en oet de sjtad', waarin ook Swalmer items regelmatig genoemd worden.

Het Swalmense reclamebureau A.S. Creation weet gebruik te maken van de coronabeperkingen. Zo worden er bijvoorbeeld kuschschermen, vloerpictogrammen, en zelfontworpen mondkapjes geproduceerd. Ook wordt er een coronaproof stemlokaal ingericht voor de verkiezingen in maart 2021. Hun haan op de rotonde Broekhin Noord is eveneens bij de tijd.

December

Een Come Together Roermond-pin, als waardering voor bijzondere inwoners die zich inzetten voor de Roermondse gemeenschap, is uitgereikt aan de vrijwilligers van de Laeskamer in Swalmen.

Leef Kind in Swalmen mag zich voortaan een Joggekinderopvang noemen. (Jongeren op gezond gewicht) Gezond eten en bewegen zijn kenmerken van het nieuwe voedingsbeleid. De kinderen drinken er water ipv limonade, eten gezonde snacks en zijn veel buiten bezig.

'Nooit meer oorlog – 75 jaar bevrijding' is de titel van het boekwerk dat de MHVS uitgeeft naar aanleiding van de in september gehouden tentoonstelling over de evacuatie, de terugkomst en de bevrijdingsfeesten. Het boek bevat een twintigtal grote posters met fotocollages van die tentoonstelling.

Lisa Naus uit Boukoul heeft een nieuwe gedichtenbundel uitgegeven: '100 Daag Drök'. Tijdens de eerste lockdownperiode publiceerde zij op haar facebookpagina elke dag een dialectgedicht om een glimlach te ontlokken bij haar lezers. Dat lukte zo goed dat besloten werd er een boekje van te maken.

In de vijfde Zjwamer Gezet het verhaal van een Syrisch gezin dat in Swalmen een plek heeft gevonden, een interview met burgemeester Donders-de Leest, de vijf vragen aan Frans en Karin Doensen die naar Tösens in Oostenrijk zijn geëmigreerd, info over Hengelsportvereniging De Swalm en het achtergrondverhaal van Ferd Geisler, die het voormalig station heeft gekocht, waarvan hij na een grondige verbouwing een Kunst- en Cultuurcentrum wil maken.

Ook Belaef Zjwame kan dit jaar geen doorgang vinden. In de Lambertuskerk is wel de grootse kerststal van Limburg te bezichtigen op enkele middagen. Voor de heilige missen moet men zich van tevoren aanmelden. En er is dit jaar geen gezamenlijke kerstwandeling.

Hans Simons ontvangt voor zijn werkzaamheden als fotograaf en vormgever van heel wat uitgaves de jaarlijkse Veldeke Pluum van Veldekekring Roermond.

Oud-Swalmense Miep van der Steen-de Wit viert in Zorgcentrum Herten haar honderdste verjaardag. Zij woonde voorheen in de Bosstraat.

En Harrie en Tiny Janssen-Straus uit Roermond zijn 60 jaar getrouwd. Harrie was jarenlang eigenaar van garage Janssen in de Bosstraat.

In natuurgebied De Beet grazen Gallowayrunderen vergezeld door een damhertje. De gemeente Roermond wil het beheer ter plekke anders vormgeven met minder begrazing. Een online petitie tegen dit plan wordt in korte tijd zo'n 500 keer getekend. De gemeente belooft in gesprek te gaan met de initiatiefnemers.

Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (5)

Wim Hoezen

12-05-1692. De al voortvluchtige Geurt Cremers wordt veroordeeld *ten eewighe banissement deser jurisdictie*. Uit de stukken blijkt helaas niet wat hij misdaan heeft.

23-06-1692. Jan Staex woonende op andere jurisdictie [waarschijnlijk Tegelen], heeft zich voorleden Belfelter kermis misdragen.

20-10-1692. De bezitters van *Conert aengen Broeck* goedt zijn jaarlijks aan de kerk 1 vat rogge schuldig. Deze pacht is echter al 47 jaar (!) niet voldaan. Peter Dirrix, schepen Willem Willems en Peter Nijsen willen hun aandeel alsnog betalen. Leen Peters daarentegen *verzoekt dat hun contingent van verlopenen pacht hun om goedts mach worden gegeven*.

04-07-1695. Gerard Wolffers heeft Jan Siben *gescholden voor eenen schelm ende dieff*. Vervolgens zijn beiden slaags geraakt.

04-07-1695. Verklaart Evert Geulen *door eene haegstigheid gescholden te hebben de schepen en voor schelmen; het welcken hem leedt is, en seght niet weeten te seggen op de voors. schepenen als eere ende deught, aennemende daer over raeckende d'amende met den hr. Drossaert sich te vergelijken*.

09-01-1696. Areth Muijters, Jan Muijters en Gijs Corstjens alias Crijnen, alle drie van Swalmen, hebben 2 oktober jl. ten huize van Jan Cruijsbergh *crackeel ende oploep gemaect*.

07-04-1696. Geurt Cruijsbergh wordt vanwege zijn hoge ouderdom ontslagen als schepen.

23-10-1724. Joannes Wiltschut heeft *s'saeterdachs voor St. Lambert lestleden vercocht, ende sanderendachs geleverd hebbende een peerdt voor derthien Rijxdaeler, daer op den ged. alleen betaelt hebbende negen Rijxdaeler*. Het restant heeft hij, ondanks herhaaldelijk aandringen, niet in der minne van Gijsbert ingen Middel kunnen krijgen. Gijsbert daarentegen zegt dat hij 6 weken de tijd had om te betalen, hetgeen Joannes echter ontkent. Oordeel van het gericht: Joannes moet de resterende 4 pattacons betalen en samen de kosten van het proces ad 9,- 4 stv.

20-02-1742. De heer Joannes Ignatius Ingels (ook Engels), aangeklaagde, logeert ten huize van Jan Trines *op den Reuver*.

31-07-1747. Het gericht *belast Catharina N. strik-kersse, van Venlo geboortigh ende haer alhier op-houdende, aenstonts dese gemeente te ruimen, ende daer uijt te vertrecken, op peene van haerdere provisie*. Ook de herbergiers en inwoners die haar onderdak verschaffen kunnen rekenen op een boete (3 goltgulden).

03-11-1749. Het vloot of de Leijgraef tegen het erf van burgemeester Willem Smeets en Mathijs de Lo, is niet behoorlijk geveegd. Beiden zijn echter nog *in dispuijt, wie van hun tot het uijtveegen van den Leijgraef is gehouden*.

Time is Money, de allerlaatste parlevinker

J.Peeters

Op vrijdag 6 november 2020 vond de boekpresentatie van: 'Time is Money, de allerlaatste parlevinker' plaats. Het boek werd uitgereikt door de schrijver Jan Peeters aan oud-sluismeester van Sluis Belfeld, dhr. Ad van Duinen. Het was die week namelijk precies 40 jaar geleden dat de parlevinker losraakte van de steiger en deze sluismeester de boot op spectaculaire wijze heeft gered.

Vanwege de coronamaatregelen werd het geen publiek evenement. Om toch aandacht te genereren voor dit unieke boek is de website www.deparlevinker.com geopend waar geïnteresseerden meer informatie over het boek kunnen vinden, maar ook foto's en video's van bijvoorbeeld de parlevinker bij Van Gewest tot Gewest, Een vandaag, Paul de Leeuw, Ooggetuige etc. kunnen bekijken.

In het boek wordt teruggeblikt op de laatste parlevinker van Nederland, en waarschijnlijk Europa. Eigenaar Wim van Hooren blikt terug op de ruim 44 jaar dat hij actief was als parlevinker op de Maas in Belfeld. Hij vertelt over deze tijd, maar ook over zijn vader en grootvader die hier ooit begonnen zijn. Naast unieke, spannende en vaak grappige verhalen komen ook schippers en sluiswachters aan het woord die terugblikken op de rijke historie van parlevinker 'Time is Money' én de vervlogen tijden van de Nederlandse binnenvaart. Het boek eindigt wanneer Wim als parlevinker stopt en de 'Time is

Money' een museumstuk is geworden in de havens van Rotterdam en vervolgens Vreeswijk. Het boek is geschreven door Jan Peeters.

Bijzondere schenking

Samenstelling: Angelina Antić-Dijcks en Els Janssen-van Avesaath

Uit handen van Thijs en Wilma op den Camp mocht Herm Geraedts een bijzondere schenking in ontvangst nemen. Zoals zoveel mensen tijdens coronatijd, gingen Wilma en Thijs ook opruimen en vonden een verborgen schat in de vorm van een bokaal van keramiek die in 1944 gewonnen werd door de voetballers van DES (Door Eendracht Sterk).

"Inzet was een voetbaltoernooi in 1944 in Beesel. Het 2e team van DES Swalmen (reserve elftal voor het 1ste), heeft destijds deze bokaal gewonnen (zie bijgaand krantenknipsel)."

Spelers van het eerste elftal 1944 waren o.a.: Sef Cluitmans, Sjaek van Dijck, Sef Wuts, Drees Julicher, Jenne Sillen, Sef Thomassen, Sjaek Impelmans, Chrit Poels, Thei Peters (de Boesjer), Coepie Sampers, Hans Cober, Sef Grosveld, Sef Cox (van Kläös) Boukoul, Theike Thijssen (de Cent) leider, en Kapelaan Verkoulen als geestelijk adviseur.

Deze bokaal heeft vanaf 1947 in het clublokaal van voetbalvereniging DES gestaan, Café Wilhelmina. De eerste 20 jaar vanaf het bestaan van DES in 1927, was het clublokaal gevestigd bij café annex slagerij Drees Julicher aan de Bosstraat. Drees was tevens speler van het eerste elftal. Door uitbreiding met nieuwe elftallen werd het clublokaal te klein waardoor het bestuur van DES zich genoodzaakt zag uit te kijken naar een grotere locatie. Er waren 3 opties, te weten: Café Suilen (Zules Marie) aan de Rijksweg, Café Rosbender (Dölfke) aan de Stationsstraat en Café Wilhelmina gelegen aan de Rijksweg Zuid.

Tijdens een ledenvergadering op 8 januari 1947 kreeg Café Wilhelmina, met als uitbater de familie Vondenhoff, de meeste stemmen. Vanaf 1947 had voetbalclub DES dus een nieuw clublokaal.

Officieel, anno 2020, is het clublokaal nog steeds bij Café Wilhelmina (café Thijs en Wilma).

Deze bokaal is dus meegekomen in 1947 naar het nieuwe clublokaal Café Wilhelmina en van hieruit in november 2020 overgedragen aan de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen", aldus Thijs op den Camp.

Zeer nieuwsgierig naar de herkomst van de bokaal en de maker ervan trokken we aan de bel bij Erik Driessen uit Beesel, de expert bij uitstek van de keramische kunst vervaardigd in de ateliers van St. Joris in Beesel en omstreken. De bokaal vertoonde alle kenmerken van deze kunstvorm. Bij het lezen van onze mail en de daarbij gevoegde foto's *"ging mijn hart zelfs sneller kloppen, GEWELDIG,"* aldus Erik. Hij kwam al snel naar ons verenigingslokaal om de bokaal te bewonderen en te fotograferen.

"Ik wist van het bestaan van een 'St. Joris' wisselplaqueette en bokaal/vaas maar had geen idee hoe die eruit zou hebben gezien. Hoe bijzonder dat de bokaal/vaas er nog is en nu boven water komt. In mijn boek 'De kus van het Beeselse vuur. St. Joris keramiek' heb ik zelfs over deze vaas geschreven. Deze vaas/bokaal is op Hemelvaart 1944 door Swalmen tijdens een voetbaltoernooi in Beesel gewonnen. Een team uit Velden won de wisselplaqueette. St. Joris schonk deze prijzen", aldus Erik Driessen.

In een krantenartikel uit die tijd lezen we dat de bokaal gewonnen werd door de Swalmer reserves, in een voortournooi, voor **'Het toernooi om het Sint Joris wisselplaket.'**

Met het uitreiken van de bokaal door de N.V. Kleiwarenfabriek St. Joris te Beesel wilde men niet alleen de sport stimuleren, maar tevens belangstelling wekken bij de jeugd voor de keramische kunst. (De foto van het voetbalelftal is niet de foto van het kampioenselftal; op de foto staan wel diverse spelers die in dat kampioenselftal zaten.)

De bokaal werd dus gemaakt bij St. Joris, een schoolvoorbeeld van de Beeselse keramiek uit de jaren veer-

tig. Hij werd vervaardigd door Louis Konickx. Louis was vanaf de start betrokken bij het atelier van St. Joris. De eerste ontwerpen o.a. wijwaterbakjes en kruisbeelden waren van zijn hand. Hij begeleidde jonge creatieve talenten bij hun ontwikkeling in het maken van keramische kunst. Na de tweede wereldoorlog ging hij zich meer bezighouden met fotografie en vervaardigde catalogi en reclamebrochures voor St. Joris. In Swalmen (Brugstraat) en Beesel startte hij met een fotostudio en kunsthandel, waar ook de sierkeramiek van St. Joris verkocht werd. Niet alleen Louis was werkzaam als ontwerper. Ook andere Swalmer keramisten leerden hier de fijne kneepjes van het vak. Denk aan Jan Cromptvoets, Sef Cromptvoets, Mariet Konings (huwde met Frans Peeters, beeldend kunstenaar) en Teun en Piet Hendriks.

Wie meer wil weten over de geschiedenis van de keramische kunst vervaardigd in de ateliers van St. Joris te Beesel, en andere spraakmakende kunstenaars, zoals Piet Schoenmakers, Jules Rummens, Joep Thissen, Ton van de Rotten e.a. verwijzen wij naar een prachtige uitgave, getiteld **De kus van het Beeselse vuur. St. Joris keramiek.** Een 400 pagina's tellend boek met niet alleen de geschiedenis van St. Joris, maar ook de verhalen over de diverse kunstenaars en foto's van de vele kunstwerken die Erik verzameld heeft en gefotografeerd. Het boek is nog verkrijgbaar. U kunt contact opnemen met: erikdriessen@terracco.nl

Met dank aan: Thijs en Wilma op den Camp, Joop Cromptvoets, Erik Driessen, Herm Geraedts

Bronvermelding: Krantenartikel uit 1944, De kus van het Beeselse vuur. St. Joris keramiek

De mystieke oorsprong van de uitdrukking 'Emes de worm zaegene'

Vraagstelling: Waar komt de uitdrukking 'Emes de worm zaegene' vandaan?

Vraagsteller: Jo Mullenders, Beesel

Brononderzoek en verklaring: Paul Bloemen, Beesel

'Emes de worm zaegene' betekent iemand flink de waarheid vertellen. Maar wat heeft dat met het zegenen van een worm te maken? In diverse lokale Limburgse woordenboeken komt deze uitdrukking voor, maar nergens staat iets over de achtergrond ervan. In Nederlandse (spreek)woordenboeken zoeken we tevergeefs naar de uitdrukking 'iemand de worm zegenen'. Een zoektocht in etymologische woordenboeken verschaft evenmin duidelijkheid. In overige literaire bronnen levert een boek van Belgische professor dr. Willy Braekman (1931-2006) uiteindelijk waardevolle informatie. Het boek draagt als titel: 'Middeleeuwse witte en zwarte magie in het Nederlands taalgebied'.

De uitdrukking 'Emes de worm zaegene' stoelt op een oeroud fenomeen, namelijk de worm als ziekteverwekker. De Germanen kenden al rituelen met bezweringsformules bij aandoeeningen waarvoor geen verklaring was. Een belangrijke rol daarin speelde de mythe over de god Wodan, die in een gevecht met een worm (serpent) het ondiep in negen stukken hakte en die dan ieder voor zich weer allerlei kwalen veroorzaakten. Door christelijke invloeden werd de Germaanse bezwering omgevormd tot een bezwering met christelijke motieven. Ziektes werden vaak toegeschreven aan boze invloeden van ziektedemonen. Deze demonen zag men als duivels die diergestalten aannamen, bijvoorbeeld als wormen. Het bestrijden van duistere kwalen gebeurde in de vorm van bezwerings- of zegenteksten. Zo'n tekst heet in het Latijn 'incantamentum' en betekent 'toverspreuk'. Dergelijke 'incantamenta' zijn in vele oude handschriften opgetekend.

Hier volgt een voorbeeld:

Ick doo uch, worm, soe verbannen bij den goeden heere sinte Johan, metten heiligen

vier evangelisten, ende metten milden heer Jhesu Christi, dat die wit worm, geel, groen, root, blau, grau, rijckende, briissende, fligende, willicher hantworm dattu sijt, dat ghij geen scade en sijt desen. Und ich gebiede uch bij den heiligen martel he si, ende bij den bitteren doot die Godt leijt, ende durch sijne jammerlijcke doot, ende bij dy goeden heet Sint Jop, dat ghij alle sterven moet ende gene scade en doet: dat werdde waer in Goidts namen. Amen. Inden naem des Vaders und des Soons und des heylichs Geest, Amen. (± 1200 – 1500).

Soortgelijke christelijke spreuken richtten zich tegen de worm als vermoedelijke ziekteverwekker en ze zouden de genezing van de zieke bevorderen. Voor de zieke bood de spreuk hoop op genezing en deze voelde zich daardoor gezegend tegen de boosdoener. We kennen naast de zegen tegen de worm nog diverse andere zegens tegen uiteenlopende kwalen o.a. de Jobzegen tegen zweren, de Petruszegen tegen tandpijn, de Blasiuszegen tegen keelaandoeningen. Interessant is, dat we de symbolische negen wormdelen uit de Germaanse Wodanmythe nog terugvinden in het Limburgse woord 'negenuiger'. Dit is een groepje steenpuisten dicht bij elkaar, een zogenaamde karbonkel.

Conclusie: In het huidige 'Emes de worm zaegene' is geen sprake meer van het verdrijven van een kwaal, maar richt de spreker zich rechtstreeks tot een andere persoon met als doel deze in min of meer ferme taal terecht te wijzen. De worm is in figuurlijke zin de direct aangesprokene geworden die als het ware met de waarheid 'gezegend' wordt. Vroegere mystieke bezweringen en religieuze elementen zijn in de huidige Limburgse zegswijze qua betekenis omgevormd tot een rechtstreekse terechtwijzing.

Flora en fauna 29 - De Vink

Hans Simons

Ook meegedaan aan de tuinvogeltelling? Nog nooit zijn er zo veel meldingen binnengekomen als dit jaar. In onze tuin viel het me op dat de meest gesignaleerde vogel de vink (hier zeggen we vaak 'boekvink' = beukvink, beukennootjes zijn het favoriete voedsel) was. Voor mij reden wat informatie op te zoeken over dit mooie vogeltje.

Heel interessant is dat er niet alleen een tuinvogeltellingweekend is, maar ook een jaarrond tuintelling. Daar doen rond 3500 tellers aan mee. Interessant gegeven uit die tellingen is dat het aantal vinken in de tuin 's winters zes keer zo hoog is als in de lente. De vogels komen richting tuin als het voedsel in hun normale leefgebieden (buitengebied, bossen en parken) schaars begint te worden.

Vinken kunnen we herkennen aan twee witte vleugelstrepen. Bij de mannetjes valt de rood-oranje borst op en ze zijn bovenop kop blauwgrijs. Hun snavel is kort en kegelvormig.

De zang is een heel kenmerkend riedeltje met aan het slot een paar hogere tonen: de vinkenslag. Dat melodietje kent dialecten, is dus niet overal helemaal hetzelfde. In Swalmen werd daar "*de grótste zoeplap van Zjwame is Potbekkerslowie*" aan gekoppeld. En inderdaad, als we ergens anders wandelen en horen een vink, dan past die tekst vaak niet helemaal!

Vinken hebben een territorium, in het voorjaar zien we de mannetjes in de top van een hoge boom waar hij verkondigt: dit gebied is van mij! De vink broedt tussen midden maart en begin juli, soms zijn er twee legfels. Het komvormige nestje wordt gemaakt van gras en mos en bekleed met veertjes en (dieren)haar. De eieren (drie tot vijf) worden tien tot veertien dagen bebroed. Na ongeveer twee weken vliegen de jongen uit, ze worden dan nog drie tot vijf weken bijgevoerd door de ouders.

Het voedsel voor vinken bestaat hoofdzakelijk uit knopjes en andere zachte plantendelen en uit zaden, in de herfst vaak beukennootjes. Maar in het broedseizoen eten ze vooral insecten: die leveren meer eiwitten, belangrijk voor het grotere energieverbruik en voor de groei van de jonge vogeltjes.

Een deel van de vinken is standvogel, maar een aantal trekt naar het zuiden om te overwinteren. En vogels die in Scandinavië broeden en naar het zuiden trekken overwinteren hier.

Uitdrukkingen met 'vink'

-- *Op het vinkentouw zitten* (goed opletten). Deze uitdrukking komt van de vinkenjacht. Met name in België werden veel vinken gevangen, voor de zang of om op te eten.

-- Een *luistervink* is iemand die naar de radio luistert, maar, en niet zo positief: ook iemand die stiekem afluistert. Afgeleid van de soms 'afluisterende'

manier van zitten van de vink.

-- *Luisteren als een vink*: erg gehoorzaam zijn.

-- *Doorslaan als een blinde vink*: heel onlogisch redeneren.

Ouder- en jeugdbrigadiers Swalmen ('klaar-overs') van on-schatbare waarde

Samenstelling: Angelina Antić-Dijcks en Els Janssen-van Avesaath

Wie stond er aan de wieg van de brigadiers?

Veilig Verkeer Nederland organiseerde destijds op landelijk, regionaal en lokaal niveau activiteiten, met als doel de verkeersveiligheid voor alle weggebruikers te bevorderen. Deelnemen aan het verkeer betekende risico's lopen, voor volwassenen en kinderen. Zo werd ook een VVN-afdeling Swalmen opgericht op 24 februari 1958. Aan de brigadiers werd een zeer belangrijke taak toebedeeld. De VVN-afdeling Swalmen was een zelfstandige vereniging. In eerste instantie hield de afdeling zich alleen bezig met de brigadiers, getuige een artikel uit de Swalmboode, jaargang 5, nr. 52, d.d. 26-12-1959.

Veilig verkeer voor schoolgaande jeugd

"Enkele weken geleden werd melding gemaakt van een request aan het Gemeentebestuur om maatregelen te willen treffen voor het veilig oversteken op de Rijksweg door de Swalmense jeugd op weg van en naar school. Het zal de ouders van schoolgaande kinderen genoeg doen te vernemen, dat het Gemeentebestuur deze aangelegenheid met spoed heeft behandeld. Van B. en W. werd namelijk bericht ontvangen, dat de Rijkspolitie inmiddels is begonnen met de opleiding van verkeersbrigadiertjes. Na de opleiding zal een proef worden genomen met deze brigadiertjes op de oversteekplaats nabij de Veldpoort. Als de proef slaagt, zullen ook op de oversteekplaats Brugstraat brigadiertjes worden ingeschakeld. Wij hopen en vertrouwen, dat deze proef een volledig succes zal worden, zodat de schoolgaande jeugd spoedig de Rijksweg op verschillende plaatsen veilig kan oversteken. Hierdoor zullen tevens vele ouders hun kinderen met 'n geruster hart naar school laten gaan."

In 1974 werd gestart met 'brigadiëren' aan de Molenweg, in 1976 aan de Rijksweg Noord en in 1989 aan de Heistraat, bij de Lambertusschool. Laatstgenoemde locatie verviel in juli

2003 omdat het oversteekprobleem toen niet meer aanwezig was. Voor die tijd waren er ook al brigadiers aan Gevaren, bij de Molenstraat en bij café Wilhelmina. De afdeling VVN-Swalmen was ook op vele anderen terreinen actief, vaak in samenwerking met de Rijkspolitie te Swalmen.

Zoals al eerder gezegd: bij veel ouders bestond destijds de wens om hun kind veilig op weg naar school te (laten) begeleiden. Deze begeleiding was een noodzaak. Het verkeer werd steeds drukker, en er waren vaak gevaarlijke verkeerssituaties. Naast de jeugdbrigadiers was er in Swalmen ook een ouderbrigade. Uit ervaring bleek dat het niet eenvoudig was ouders te motiveren om als verkeersbrigadier dienst te (blijven) doen.

Tenslotte moesten er vier diensten per dag gedraaid worden. Echter met voldoende gevoel voor verantwoordelijkheid en samenwerking was deze functie goed uit te voeren, aldus de ouderbrigadiers die deze belangrijke taak al die jaren met passie en plezier hadden uitgevoerd. Brigadiëren ging niet zomaar, er waren ook enkele eisen aan verbonden. Belangrijk was, dat men een goed gezichtsvermogen had, in verband met de afstandsbepaling van het aankomende verkeer, en men moest een verkeersopleiding volgen, die door de rijkspolitie werd verzorgd.

Einde dreigt voor 'klaar-overs'

Helaas kreeg de afdeling Swalmen door de jaren heen meermaals te maken met een dreigend tekort aan verkeersbrigadiers. Er kwamen te weinig aanmeldingen. In februari 2004 vond een stakingsactie plaats door de actieve verkeersbrigadiers in Swalmen. Deze actie leidde ertoe, dat zich destijds een zevental volwassenen aanmeldde, waardoor het mogelijk was om de oversteekplaatsen aan de Rijksweg Noord, bij de stoplichten en aan de Molenweg, nabij Gemeenschapshuis de Robijn in ieder geval voorlopig in stand te houden.

Margriet Jacobs – Timmermans vertelt!

Margriet was meer dan 25 jaar intensief betrokken bij het brigadiëren, en de organisatie ervan. We vroegen haar:

Hoe ben je begonnen als verkeersbrigadier en wat was jouw motivatie?

"Destijds werd ik benaderd door Toos Ransz. Ik gaf aan, dat als mijn jongste zoon iets ouder zou zijn, ik wilde starten met 'brigadieren', maar wel aan de Molenweg/Robijnstraat, niet aan de Rijksweg. Zo gezegd, zo gedaan. In 1981 nam ik de taak als ouderbrigadier graag over van Toos Ransz. Later ben ik toch gaan 'brigadieren' aan de Rijksweg Noord/Molenweg. Tevens deed ik de administratie en de planning, stelde roosters op met vaste dagen en tijden. Zo werd het fijner werken voor ons allen."

Waren er wel eens lastige of gevaarlijke situaties waarmee je te maken kreeg, en welke specifieke situaties herinner je je nog?

"Enkele situaties herinner ik me nog goed. Er was een enkeling wel eens ongeduldig, werd dan boos en begon tegen me te schelden. Ik kreeg wel eens met agressie te maken. Ook maakte ik twee ernstige verkeersongevallen mee, waarvan een met dodelijke afloop. Zulke gebeurtenissen blijven je altijd bij."

Hoe pakte je deze situaties aan?

"Ik kon op zulke momenten niet veel doen. Ik deed dan wat nodig was, zoals b.v. het verkeer regelen."

Was er toentertijd een soort van calamiteiten-opvang voor jullie geregeld?

"Nee die was er toen nog niet. Geen slachtofferhulp of iets dergelijks. Wel kregen we goede ondersteuning van de heer Jan Geraedts, destijds hoofd van de St. Jozefschool."

Hoeveel personen, ruw geschat, hielpen jullie oversteken per dag?

"Dat waren ongeveer 30 tot 35 kinderen en volwassenen per dag, inclusief de LTS-ers. Kinderen waren bang of onzeker om alleen de weg over te steken. We 'brigadierden' niet alleen, maar hielden ook toezicht tijdens de carnavalsoptocht van de kinderen van de St. Jozefschool. Ook assisteerden we tijdens de verkeersexamens (op de fiets) van de kinderen. Door VVN-Nederland werden we soms gevraagd voor verkeerstellingen. We zaten dan in een soort keetje voorbijkomende auto's te turven."

Wat was je leukste of mooiste ervaring in al die jaren als 'verkeersmoeder'?

"Ik vond het opleiden van de kinderen het leukst! Het opleiden van de jeugdbrigadiers was geweldig om te doen, in samenwerking met Piet Daems van de politie eenheid Swalmen. Er waren groepjes van 10 tot 12 kinderen. Als de kinderen 10 jaar waren dan mochten ze na de opleiding pas brigadieren. Ze vervingen meestal de kinderen van groep 8. Wanneer de brigadiers naar het vervolgonderwijs gingen, moesten ze helaas stoppen met brigadieren. Elk kind leidde ik dan iedere dag, een week lang, intensief op. De kinderen waren leergierig. Een belangrijk ijkpunt voor de kinderen in opleiding was: "Als je nog een auto ziet aankomen bij bakkerij Schreurs of bij de fietsenwinkel van Frans Eggels, dan mag je nog niet op de knop van het verkeerslicht drukken." De remweg van die auto's was anders te kort."

Ook de uitjes met mijn collegae brigadiers vond ik erg leuk. We organiseerden gezellige activiteiten, waaronder speurtochten waarbij men mooie prijzen kon winnen. Met de kinderen maakten we uitstapjes naar pretparken zoals o.a. De Valkenier en Ponypark Slagharen. We hadden samen altijd veel plezier. Met Kerstmis was er een attentie voor de volwassenen. De kosten voor bovengenoemde activiteiten en attenties werden vergoed door VVN-Swalmen. De gemeente Swalmen droeg de kosten voor de kleding en toebehoren van de brigadiers. Toen ik 24 jaar in trouwe dienst was als verkeersbrigadier, werd ik enorm verast door mijn collegae brigadiers. De burgemeester was er ook bij aanwezig en ik werd onderscheiden met de 'De Swalmenaar'. Deze onderscheiding prijkt nog steeds op een kast in onze woonkamer!"

'De Swalmenaar' was een door de gemeenteraad van Swalmen ingestelde onderscheiding waarvoor personen in aanmerking kwamen die zich op het gebied van vrijwilligerswerk op bijzondere wijze verdienstelijk hadden gemaakt voor

de gemeenschap Swalmen. De Limburger wijdde er een artikel aan op 23 april 2005:

"Margriet Jacobs ontving deze week een onderscheiding voor 24 jaar vrijwilligerswerk als klaar-over. Jacobs hielp vanaf de jaren zeventig in Swalmen bijna dagelijks scholieren bij het oversteken van de drukke Rijksweg. Het bronzen beeldje pronkt op een prominente plek in de woonkamer. Met de oorkonde van het gemeentebestuur in een mooi lijstje ernaast. Margriet Jacobs stond bijna 24 jaar lang iedere morgen en middag een kwartier lang in oranje vest met brigadiersbordje te zwaaien naar auto's. Gevolg van het gebrek aan vrijwilligers is, dat vorige zomer een einde kwam aan een traditie van tientallen jaren. Na de vakantie is Jacobs nog een weekje doorgegaan. Daarna heeft ze de oranje klaar-overspullen verzameld en alles bij de gemeente ingeleverd. Haar werk is niet voor niets geweest. In al die 24 jaar heeft ze nooit een ongeluk met een overstekend kind meemaakt. De onderscheiding met 'De Swalmenaar' voor haar jarenlange belangeloze inzet voor de gemeenschap van Swalmen kwam als een volslagen verrassing".

'Verkeersoma's' zwaaien af!

In juni 2018 zwaaiden de 'verkeersoma's' Margriet

Jacobs en ook Christien Bremmers af, na 25 jaar trouwe dienst als ouderbrigadier. In de loop der jaren zijn veel Swalmer volwassenen en kinderen actief geweest als verkeersbrigadier om de jeugd veilig over de weg te zetten. Als blijk van waardering kregen de verkeersbrigadiers een goud- of zilverkleurig speldje uitgereikt voor hun verdiensten. Al deze vrijwilligers, deze onmisbare helden, die fungeerden als oversteekhulp, zorgden er veel jaren voor dat menig kind en volwassene veilig de weg over kon steken. Niet alleen ikzelf, maar ook veel andere kinderen werden 'bij 't hendje gepak door de verkeersmoders'. Ze waren het vertrouwde gezicht voor de Swalmer schoolgaande jeugd. Hun taak werd met veel liefde uitgevoerd.

Thies Janissen wijdde een gedicht aan de brigadiers! De brigadiertjes

Op vijf van de zeven dagen
gaan scholier-tjes hand in hand
en brengen de brigadiertjes
hen veilig naar d'overkant.

Met open ogen en oren
verkent de brigadier de straat
en als hen niets meer mag storen
klinkt hun "klaar-over" op maat.

Bij dat vlugge oversteken
gaat de lepel verticaal
en spreekt dit bekende teken
een zeer duidelijke taal.

Goede brigadiertjes dragen
beleefdheid over en weer;
wat zij daarvoor vragen
is MENS-zijn in het verkeer.

Het zijn jongens die niet dromen
meisjes met tact en zwier,
leiders die het gevaar voorkomen
en dit werk doen met plezier.

Zij verminderen de zorgen
die menige moeder heeft
als haar kind in de vroege morgen
zich in het verkeer begeeft.

Beschermd tegen wind en regen
in een aangepaste jas,
staan ze bij de drukke wegen
alsof het hun baantje was.

Zij, die dit karwei verrichten
weten precies hoe 't moet;
van hun wakkere gezichten
straalt een vriendelijke groet.

Bronnen: Archief Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen, Archief De Swalmbode, Archief verkeersbrigadiers, Krantenarchief de Limburger, 23 april 2005, Swalmen in woord en beeld. Gedichten van Thies Janissen. Met dank aan Margriet Jacobs- Timmermans.

De Passerhof aan de Aalsbeek in Belfeld

Wim van Diepen

In het noordwesten van Belfeld, vlakbij de grens tussen Belfeld en Steyl, ligt aan de Aalsbeek een voormalige boerderij: de Passerhof.

Rond 1600 duikt de naam 'aan de Pas' al geregeld op in de kerkregisters. Die naam verwijst vermoedelijk naar de plek waar men hier de Aalsbeek kon 'passeren'.

In vroeger tijden was de beek hier tamelijk breed en ondiep; oversteken gebeurde op een doorwaadbare plek, een zogenaamde voorde. Een brug was er nog niet.

Geregeld kwam het voor dat reizigers bij hoogwater van de Maas in de problemen kwamen bij het oversteken van deze beek. Als de Maas hoog stond liep het beekdal al snel vol en moest men naar het oosten opschuiven om over te steken. Dat kon dan nog bij de Middelt, aan het 'Kaaloër' en eventueel vlakbij de watermolen, de zogenaamde 'Holtmühle'.

Als ook daar het maaswater te ver was doorgedrongen, kon men vanuit Belfeld via de Mergelstraat, het Kaaloër, de Veestraat en de Leemhorst langs het kasteel naar Tegelen.

In 1825 werd die brug in gebruik genomen, ze kreeg de naam 'Waterloobrug'. Meteen na de brug ging je linksaf via de Waterloostraat naar de Maashoek, waar destijds de haven van Steyl lag.

In 1837 werd de weg vanaf de Waterloobrug ook recht doorgetrokken naar de kerktoren van Tegelen. Dit tracé is opgenomen in de huidige route van de N271.

Het dal van de Aalsbeek was, vanaf de watermolen tot aan de monding in de Maas, tot ongeveer 1950 een zeer fraai natuurgebied. Vanaf de Kapel in Geloë kon je rechtsaf en vervolgens linksaf via een holle weg langs de Passerhof naar Steyl. Als je in plaats van linksaf gewoon rechtdoor ging, kwam je ook over een holle weg, 'Kaaloër' geheten, in het gehucht Nabben, waar verschillende zeer oude huizen stonden. Naar het dal stroomde vanuit Belfeld de Siep, een klein zijbeekje, en vanaf de overkant kwam een tweede beek, de Heys, in de Aalsbeek uit. In dit schitterende natte gebied was een enorme variatie aan planten te vinden. Uiteraard woonden er vele vogelsoorten en kleine zoogdieren zoals konijnen, eekhoorns, bunzings, hermelijnen, wezels en allerlei soorten muizen. Helaas is het

beekdal tegenwoordig aan de Tegelse kant vrijwel helemaal volgebouwd en daardoor is van de vroegere natuurpracht niet veel meer over.

De familie Verkooijen uit Belfeld heeft in 2020 een fonds ter beschikking gesteld aan 'Het Limburgs Landschap' om deze stichting aan te moedigen natuur in Belfeld veilig te stellen. Een eerste aankoop uit dit fonds is inmiddels gedaan. Het soortenrijke broekbos bij de monding van de Aalsbeek is nu eigendom van het 'Landschap' en zal voortaan

zorgvuldig door deze organisatie worden beheerd. Wellicht keert dus in de toekomst iets van de oude rijkdom aan flora en fauna terug in dit gedeelte van het beekdal.

De oudst bekende eigenaren van de Passerhof zijn, vanaf de 17e eeuw tot het einde van de 19e eeuw, de families Ronck en vervolgens Canoy. In juli 1873

Detail uit het minuutkaart Sectie A Belfeld, 1840.

Het zou nog tot in de 19e eeuw duren alvorens er, ongeveer op de plaats van de huidige Rijksweg, een brug werd gebouwd. De kosten kwamen grotendeels voor rekening van twee rijke inwoners van Steyl, L. de Rijck en P. Canoy.

wordt de Passerhof door de Erven Canoy verkocht en dat gebeurt in de herberg van Peeters aan de Mergelstraat te Belfeld.

Kennelijk komt de boerderij dan in handen van de

d Op Maandag den 14 Julij 1873, des voormiddags te 10 ure, te Belfeld ter herberge van Peeters aan de Mergelstraat, op verzoek der Erfg. *H. W. Canoy*:

De Bouwhoefe **PASSERHOF**, gelegen te Belfeld aan de grensscheiding van Tegelen, aan den grooten weg van Venlo naar Roermond, bestaande in sterke pachterswoning met Stalling, Schnur en Bakhuis en verder Gebouwen, Bouw-, Weilanden en Houtgewas, in zeer goeden staat van bebouwing, groot te zamen 12 hectaren 12 aren 60 centiares, in pacht bij Wed. Wemmer.

Dit erf gelegen in de nabijheid der Maas en van het station Tegelen, en oomiddeljik aan de leemgroeven, is zeer geschikt tot het oprigten eener pannenfabriek.

familie Benders. Deze familie woont in de nabijgelegen buurtschap Nabben. Al vrij snel openen zij ook een herberg in hun boerderij.

Zo vinden we bijvoorbeeld een advertentie in het Venloos Weekblad waarin notaris Roersch een verkoop aankondigt, op verzoek van de weduwe van Herman Bongarts te Steyl, van 2 percelen rogge en

BERICHT.
De Notaris Roersch,
 te Venlo, zal publiek verkoopen:

Op Woensdag den 30. Juni 1886, 's namiddags 5 uur, op verzoek van de *Weduwe Herman Bongarts* te Steyl, ter herberge van Benders op den Pas te Belfeld:

A. 2 perceelen rogge en 2 perceelen haver, wassende aldaar aan den Munnikenhoek.

Deze vooraf te bezien.

En publiek **verpachten**:

B. 4 perceelen bouwland aldaar gelegen.

Ten kantore van den Notaris zijn groote en kleine **KAPITALEN** op solide **hypotheek** verkrijgbaar.

2 percelen haver, wassende aan de Munnikenhoek. De verkoop zal plaatsvinden op 30 juni 1886 'ter herberge van Benders op de Pas te Belfeld'.

Eigenaar Johannes Bernardus Benders weet overigens van aanpakken. Hij is in de periode van 1877 tot 1901 lid van de gemeenteraad van Belfeld. Van 1882 tot 1903, is hij tevens wethouder. Naast zijn drukke werkzaamheden als landbouwer start hij ook met een pannenfabriek in Geloo.

In 1898 is hij voorzitter van de commissie die bij gelegenheid van het Kroningsfeest voor koningin Wilhelmina de feestelijkheden in Belfeld organi-

seert. Op zondag 11 september 1898, om 3 uur 's middags komen op het Marktplaatsje bijeen: de Gemeenteraad, het schuttersgezelschap St. Urbanus, het zangkoor Concordia en de onderwijzers en schoolkinderen. Om half vier trekt een optocht van deze verenigingen met hun banieren door de gemeente. Om vier uur begint het prijschieten 'aan de Pas'. Om vijf uur trekken de verenigingen langs Geloo weer terug naar het dorp. Om kwart voor zes worden versnaperingen en portretten van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina uitgereikt aan de schoolkinderen. Om zes uur is er een instrumentaal en vocaal concert op het Marktplaatsje. Er wordt dan tevens een herinneringskruis uitgereikt aan de beste schutter. Om 7 uur is er illuminatie, (=mooie verlichting voor een feest, meestal in de open lucht) fakkeloptocht en ter afsluiting bal. De beste schutter is overigens Peter Bolten, broer van de oprichter van Circus Boltini en gehuwd met Anna Sibilla Benders, een dochter van Johannes Benders.

Na het overlijden van Johan Benders (in 1903) en zijn vrouw Johanna Joosten (in 1905) verkopen zijn erfgenamen op 20 oktober 1905 het huis met inboedel en ook alle bijbehorende akkers, weilanden houtpercelen en de pannenfabriek. In totaal is de verkoop verdeeld in 22 kavels. Benders was een rijk man geworden!

De boerderij met een gedeelte van de gronden komt nu in eigendom bij zoon Godefridus Benders, net als zijn ouders landbouwer van beroep.

De pannenfabriek wordt door de erfgenamen aan derden overgedaan. Godefridus (zelfs nu nog bij oudere Belfeldenaren bekend als 'Passer Frits') gaat ook aan de slag als herbergier. Zo organiseert hij geregeld wedstrijden 'schijfschieten'. Als prijzen worden ham en pijpen aangeboden. Na zijn huwelijk krijgt hij te maken met zware tegenslagen. Twee kinderen sterven op jonge leeftijd en zijn vrouw Joanna Thijssen sterft in 1918. Frits blijft met twee jonge kinderen achter. In 1920 trouwt hij opnieuw, nu met Hendrika Vallen.

Van activiteiten rond zijn herberg vernemen we niets meer. Waarschijnlijk is het café ergens tussen 1910 en 1920 voorgoed gesloten. Het boerenbedrijf gaat wel gewoon door. We vinden geregeld advertenties waarin Frits landbouwproducten of vee te koop aanbiedt.

Als hij te oud wordt om het bedrijf voort te zetten,

vertrekt Passer Frits naar de Prins Hendrikstraat in Belfeld. De Passerhof verkoopt hij aan Steef van Cleef en zijn vrouw Maria Goossens.

Later is het boerenbedrijf in handen van hun dochter Maria van Cleef, die gehuwd is met Anton Smits. Tegenwoordig is er geen agrarisch bedrijf meer in dit huis gevestigd. Het pand is geheel verbouwd en wordt bewoond door de familie van Bergen.

Familie Benders (van de Pas)

Benders, Johannes Bernardus, geboren op 30-6-1836 te Belfeld en daar overleden op 11-2-1903. Hij was een zoon van Willem Jacob Benders en Maria Sibilla Verrayen. Hij is op 16-4-1860 in Belfeld gehuwd met: Joosten Johanna Hubertina, geboren op 14-1-1835 te Belfeld en daar overleden op 23-7-1905.

Kinderen uit dit huwelijk:

- **Helena**, geboren 9-1-1861 te Belfeld, overleden 9-11-1934. Gehuwd op 2-4-1883 met Wilhelmus Johannes Tosserams. Ze hadden samen een café aan de Mergelstraat in Belfeld.
- **Mechtildus**, geboren 1-11-1862 te Belfeld, overleden 1-11-1942 te Belfeld. Zij was op 23-11-1891 gehuwd met Jacobs Arnold Jacobus. Ze hadden een café aan Stationsstraat 1 te Belfeld.
- **Wilhelmus**, geboren 12-10-1865 te Belfeld, ongehuwd overleden op 3-5-1949 te Belfeld.
- **Godefridus Hubertus**, geboren 13-10-1867, overleden 25-1-1957 te Tegelen. Hij stond bekend als 'Passer Frits'. Hij zette het boerenbedrijf en de herberg van zijn ouders 'aan de Pas' voort. Hij was eerst gehuwd met Joanna Maria Thijssen. Na haar overlijden trouwde hij met Hendrika Petronella Vallen.
- **Gerardus Hubertus**, geboren 11-1-1870 te Belfeld. Hij is op 15-4-1907 gehuwd met Verdeuzeldonk Helena, 22 jaar, dienstmeid geboren te Meyel.
- **Gertrudis**, geboren 20-1-1872 te Belfeld, overleden op 11-1-1875 te Belfeld.
- **Anna Sibilla**, geboren 12-3-1874 te Belfeld, overleden 13-7-1941. Zij was op 14-1-1895 gehuwd met Bolten Peter Johannes uit Breyel. Zij hadden een herberg aan de Broekstraat in Belfeld.
- **Jacobus**, geboren 2-9-1876 te Belfeld, overleden te Belfeld 14-1-1878.
- **Gertruda**, geboren 13-6-1879 te Belfeld, overleden op 31-8-1918 te Tegelen. Zij vroeg op 13-10-1905, na het overlijden van haar moeder, vergun-

ning aan voor (voortzetting) van het café aan de Pas. Zij was op 8-2-1909 gehuwd met Cremers Herman Jean Hubert uit Tegelen.

Godefridus Hubertus Benders, geboren 13-10-1867 te Belfeld, overleden op 25-1-1957 in Tegelen. Zijn bijnaam was 'Passer Frits'. Hij woonde als landbouwer en opvolger van zijn ouders op de boerderij aan de Pas, vlakbij de Aalsbeek.

Ook zette hij in zijn boerderij de herberg van zijn ouders voort. Hij was op 30-4-1906 getrouwd met Thijssen Joanna Maria. Zij overleed op 20-10-1918.

Kinderen uit dit huwelijk :

- **Johanna Hendrika**, geboren 14-7-1907, overleden 22-02-1929.
- **Johanna Helena**, geboren 20-10-1908, overleden 20-7-1991. Ze woonde later bij haar gehuwde zus Nel en verdiende de kost als naaister.
- **Joannes Bernardus**, geboren 3-4-1910, overleden te Belfeld 1-7-1910.

Vervolgens trouwde 'Passer Frits' op 10-5-1920 met Vallen Hendrika Petronella, zij was op dat moment 36 jaar oud en was geboren in Afferden.

Kind uit dit huwelijk :

- **Petronella Mechtilda**, geboren 10-6-1921 te Belfeld, overleden te Steyl 25-6-2000 (79 jaar). Zij was gehuwd met Frans Hendriks. Het echtpaar kreeg 11 kinderen waarvan er 4 jong zijn overleden. Haar bijnaam was 'Nel van Passer Frits'. Zij is de moeder van de bekende Belfeldenaar 'Jan van Passer Frits'.

De Passerhof anno 2020

Bronnen: Gemeentearchief Venlo. Tegelse Krant (m.n. Sjeng van Corneel van Pau). Kwartaalblad Limburgs Landschap. Delp-her Krantenarchieven. Reageren? wimvandiepen@home.nl.

Matthias Wolfers van 'Belfet' bij Venlo

Wim Hoezen

Matthias Wolfers soldaat in het Regiment van den heer Collonel de Gadaliere (Gadeliere) tr. 1. Breda 16-10-1735 **Antonia Verboven** overl. 1746-1750 dv Joannes.

Uit dit huwelijk te Bavel:

1. Henricus 19-11-1736, jong overl.
2. Mattheus 21-9-1738, overl. Sluis 12-7-1802.
3. Joannes 19-11-1740, met als meter Petronella *Wolters*, jong overl.
4. Petrus 30-6-1743, jong overl.
5. Johanna 5-1-1746, tapster overl. Breda 20-4-1826, tr. Cornelis van Dun. In hun testament 1787 worden haar hele en halve broeders genoemd nl. Jan, Mattheus en Hendrik.

Matthias Wolfers weduwnaer van Antonnelt Verboven geboren van Belfet bij Venlo en wonende te Heusdenhout tr. 2. Ginneken 26-4-1750 **Catharina Boomaers** ged. Bavel 16-5-1708 overl. Bavel 9-12-1788 (weduwe van Hendrick [sic] Wolfers, eerder weduwe van Joannes Staaltjes) dv Antonius en Lucia Keermans.

Uit dit huwelijk te Bavel:

6. Joannes 11-1-1751, kruidenier overl. Breda 25-3-1812, tr. Joanna Maria Nale.
7. Henricus 13-2-1752, overl. ná 1786.

Bij de doop van zijn kinderen wordt Matthias steeds aangeduid als Matthias *Henrici Wolfers*. In 1757 wordt hij nog genoemd als huurder van een te verkopen huis.

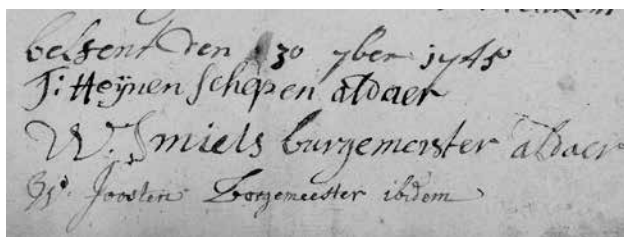
Aangezien de RK begraafboeken van Bavel deels ontbreken, zijn een aantal overlijdens niet te vinden.

Aan de hand van bovenstaande moet Mat-

thias gedoopt zijn te Belfeld 19-9-1708 als jongste kind van Henricus Wolffers en Joanna Raedtmaeckers. De 1740 genoemde Petronella is zijn oudere zus. Matthias is waarschijnlijk overleden tussen 1757 en 1765.

Of hij nog teruggeweest is in Belfeld? In ieder geval in 1745 om zich een borgbrief uit te laten reiken. Deze brief is bewaard gebleven (Dorpsbestuur Ginneken en Bavel, inv.nr. 669)

Aan de eersaeme heeren ende Regenten tot Bavel. Verclaeren wij onderschrevene Schepens ende Regenten des kerspels Belfent als dat Matijs Wolffers alhier is geboeren van eerlijcke ouders de welcke haer in alles wel ende duighdelijck hebben gedragen so dat op sijne ouders ofte sijn persoon het minste van oneere kaen geseijdt worden ende nu gehoert hebbende dat den selven sijn woeninghe tot Bavel heft so is dat wij hertelijck sijn versoeckende aen Alle heeren ende regenten der selve plaetse ofte elders ten selve laende dat den selven mocht de behulpsaemheijt gelijk het aen een eerlick man behoert in val van noedt beweesen worden belovende van onsen kant de selve behulpsaemheijt ten alle tijden naer recht en landts gebruiick te bethoenen.

Aldus geschreven ende onderteeckent bijnnen Belfent den 30 7ber 1745. T. Heijnen schepen aldaer. W. Smiets burgemeester aldaer. W. Joosten borgemeester ibidem.

Uit de oude doos

Van mevr. Lia Janssen-de Vlieger, de heren Jos Killaars, Wim Rovers en Jac. Schattorie kreeg de redactie de volgende namen én opmerkingen over de groepsfoto geplaatst in 2020-4.

“De foto kan nooit uit 1955 zijn. Ze moet gedateerd zijn in 1951/1952. Het is geen carnavalsgroep en werd dus ook niet met carnaval genomen. Het betreft een optreden van de dansgroep van de Jonge Boerinnen met de klompendans. Wat precies de aanleiding was is niet bekend. Voor de duide-

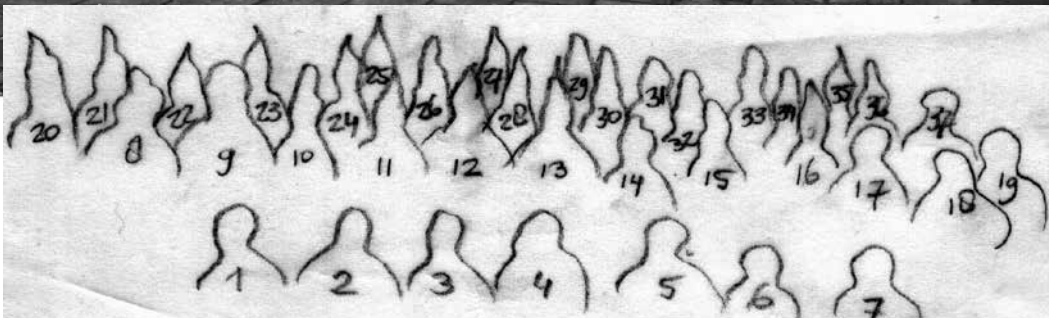
lijkheid: Piet Weijers speelde mondharmonica (geen accordeon).
 "De personen op de foto worden door ons lid Lia Janssen-de Vlieger (die zelf op de foto staat) als volgt benoemd: achterste rij: Nellie Goertz, Annie Bongers, Annie Goertz, Annie Muisers, Toos Sniekers, Tiny Janssen, Jan Goertz (choreografie). Middelste rij: Leen Rutten, Truus Goertz, Tien Franssen (van Keun), Piet Weijers (muzikant, harmonica). Zittend: Lia de Vlieger en Mie Franssen (van Keun). Onze hartelijke dank hiervoor!

Tevens nog een laatste opmerking op onze foto uit Biejeingezeumerd 2020-3, inzake groepsfoto Groene-woud.

Dhr. Wil Peeters, voorheen wonend op de Kroppestraat 35, nu woonachtig in Neer, laat ons weten dat geheel links op de foto Mie Clerx zit. Met de juiste schrijfwijze nu: Clerx i.p.v. Clerks. Het was een tante van hem, getrouwd met een broer (Frits, geboren 6 november 1924) van zijn moeder (geboren 8 december 1909). Hartelijk dank voor deze aanvulling.

In deze Biejeingezeumerd een groepsfoto van het VV Hopsjlokkersgezelschap uit 1989, met prins Fons I. De foto is genomen voor de Geitesjtal in Swalmen door Jos Crins.

De namen van de personen zijn:

1 Lies Boerma-Westheim

2 Jo Simons-

3 Lia van den Groenendal-Claessen

4 Peggy Geraedts-Puper

5 Riek Wijnands-

6 Fien Claessen-Vergeer

7 Nelly Beek-

8 Annie Mertens-

9 Bert Thijssen

10 Cor Wijnands

11 Wim Lenssen

12 Wim Evers

13 prins Fons Geraedts

14 Gien Allers-Surminsky (Regina in terra)

15 Pierre Mertens

16 Huub Verstappen

17 Riet Perriëns-

18 ... Geraedts- (moeder prins)

19 Gerda Lenssen-

20 Jos Leppers

21 John van den Groenendal

22 Jan Cox

23 Lei Beek

24 Pieter van Melick

25 Huub Suylen

26 John Claessen

27 Paul van Dael

28 Jan Simons

29 Frans van Gemert

30 Piet Claessen

31 Paul van Dael

32 Hannie Allers

33 Wim Perriëns

34 Jan Boerma

35 Huub Custers

36 Peter Trepels

37 ...Geraedts (vader prins)

Van niet alle personen zijn de namen compleet (geen voornaam, geen meisjesnaam). De redactie verneemt die graag via redactie@mhvs.nl of via één van de telefoonnummers van de redactieleden, vermeld op de binnenkant van de kافت. Bij voorbaat hartelijk dank.

Eine reus geveld in 't brook in Wielder, december 2020

Els Janssen-van Avesaath

Oet 'n klein sjentje waerde hae gebaore
'n lank greun laeve woor 'm besjaore
minstes honger jaor is d'r gewaore!

Noe is dae aje versjlete reus geveld
doezendje veugelkes in al die jaore geteld
oeteindelik haet d'r zich euvergegaeve
nao 'n eewelank natuurlik laeve!

Zo was het

Boven: Greswarenfabriek Gebr. Teeuwen aan de Keulseweg Reuver.

Onder: het Grescollege aan de Keulseweg Reuver.

